TARİH Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU FETİHLERDEN SAVUNMAYA

Prut Savaşı Sonrası Gelişmeler (Osmanlı-Venedik-Avusturya İlişkileri)

Mora Yarımadası ve bazı Ege adaları, Karlofça Antlaşması ile Venedik'e bırakıldı. Burada yaşayan halk, Katolik Venedik'in uyguladığı baskısı nedeniyle Osmanlı Devleti'nden yardım istedi. Venedik himayesinde bulunan korsanlar, Doğu Akdeniz'de ticaret ve hac gemilerine baskınlar yapıyordu. Bu gelişmelerin Karlofça Antlaşması'nın ihlali olduğu gerekçesiyle Osmanlı Devleti, 1714 yılında Venedik'e savaş ilan etti. Osmanlı ordusunun başarıları sonucu 1715 yılında Mora ve çevresindeki adalar Venedik'ten geri alındı. Mora halkının Venedik idaresinden memnun olmayıp Osmanlı'dan yardım istemesi üzerine Venedik ile savaş yapılmış, Mora alınmıştır. Fakat bu olay Karlofça'nın garantör devleti olan Avusturya'nın Osmanlı'ya savaş açmasına sebep olmuştur. İki devletle birden savaşmak zorunda kalan Osmanlı Devleti başarısız olmuş ve barış istemiştir. Osmanlı Sadrazamı Damat İbrahim Paşa'nın barış isteği üzerine İngiliz ve Hollanda elçilerinin girişimiyle 1718'de Pasarofça Antlaşması imzalandı. Pasarofça Antlaşması sonrası Osmanlı Devleti, Karlofça ile kaybettiği yerleri geri alma umutlarını kaybetti ve Avrupa'da mevcut topraklarını korumaya yönelik savunma esaslı bir siyaset izlemeye başladı.

Rusya'nın Kırım'a saldırması, Osmanlı – İran Savaşları'nda Kırım hanının göndereceği yardımın Ruslar tarafından engellenmesi, Avusturya ile Rusya'nın Osmanlı Devleti'ni parçalama konusunda anlaşmaları üzerine savaşlar başlamıştır. Osmanlı Devleti 18. yüzyılda iki büyük devlete karşı başarılı mücadeleler vermiştir. 1739 yılında Avusturya ve Rusya ile Belgrat Antlaşması imzalanmış ve Rusya, Azak dâhil bütün işgal ettiği yerleri Osmanlı Devleti'ne bırakmıştı. Belgrad Antlaşmalarından üstün çıkan Osmanlı Devleti, Avrupa'da yeniden itibar kazanmıştı.

Doğu'da Mücadele ve Safevilerin Sonu

1639 yılında Osmanlılarla Safeviler arasında imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması iki devlet arasında uzun bir barış dönemi başlatmış ve ticaret yollarının yeniden canlanmasını sağlamıştır. III. Ahmed'in Safevilerle siyasi ve ticari ilişkileri geliştirmek istediği dönemde İran'daki Afgan Ayaklanmaları, siyasi bunalımları ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle hem Osmanlı Devleti hem de Rusya, dikkatini Kafkasya ve Batı İran'a çevirmiştir. Safevilerin bu zor

durumundan istifade etmek isteyen Çar I. Petro, 1723'te Kafkasya üzerine harekete geçerek Derbent ve Bakü'yü işgal etmiştir. Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın girişimiyle İran üzerine sefere çıkılmıştır. Fransa'nın arabuluculuk yapmasıyla Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1724'te İstanbul'da İran Mukasemenâmesi (İstanbul Antlaşması) adıyla bir antlaşma imzalanmıştır. İran'ın paylaşımı için yapılan bu antlaşmaya göre Gürcistan, Şirvan, Azerbaycan Osmanlı Devleti'nde, Kafkasya'nın Hazar Bölgesi Rusya'da kalmıştır. Fakat İran bunu kabul etmemiştir.

1731 yılında Şah Tahmasb komutasındaki İran ordusunun Revan'a saldırısıyla başlayan savaşta Osmanlılar, İran ordusunu mağlup etmiştir. Barış istemek zorunda kalan Şah Tahmasb ile 1732 yılında Ahmed Paşa Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Tebriz başta olmak üzere Batı İran ve Azerbaycan, İran'a bırakılırken Kafkasya Osmanlı Devleti'nde kalmıştır.

Nadir Han'ın Osmanlı Devleti tarafından şah olarak tanınmasıyla Osmanlı-İran ilişkileri yeni bir döneme girmiştir. Nadir Şah'ın 1743'te Kerkük, Musul ve Bağdat'a saldırmasıyla Osmanlı-İran arasında savaş yeniden başlamıştır. Sonuç olarak iki devlet arasında Kerden 'de 1746 yılında Kasr-ı Şirin Antlaşması'nın maddeleri esas alınarak yeni bir antlaşma imzalanmıştır. Buna göre; Kasr-ı Şirin Antlaşması esas alınmış ve Zağros Dağları sınır kabul edilmiştir. Böylece İran ile savaşlar dönemi kapanmış günümüze kadar süren barış dönemi başlamıştır.

1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı

XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki mücadelelerde genelde Osmanlı Devleti barışın devamından yanayken Rusya, saldırgan bir politika izlemiştir. Bunda Rusya'nın emellerini gerçekleştirmek için XVIII. yüzyılda Osmanlıların içinde bulunduğu durumu fırsat olarak görmesi etkili olmuştur. 1769-1770 kışında Rus orduları, Tuna'ya kadar ilerlemiş ve Eflâk ile Boğdan 'ın merkezi durumunda olan Bükreş'i işgal etmiştir.

Küçük Kaynarca Antlaşması (1774)

1774'te imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin imzaladığı en ağır antlaşmalardan biri olmuştur.

✤ Kırım bağımsız olacak, bununla beraber dinî bakımdan Kırım'ın halifeye bağlılığı devam edecek. (Böylece ilk kez halkının tamamı Müslüman olan bir bölge kaybedilmiştir ve ilk kez halifeliğin siyasi gücünden faydalanılmaya başlanmıştır.)

✤ Azak kalesi ve çevresi Rusya'ya bırakılacak.

✤ Ruslar istedikleri yerlerde konsolosluk açabilecek.

✤ Rusya, Ortodoksların hamiliğini üstlenmiştir. (Rusya Osmanlı'nın iç işlerine karışma yetkisini elde etmiştir.)

✤ Ruslar kapitülasyonlardan faydalanabilecek.

✤ Rusya, Karadeniz'de savaş ve ticaret gemileri bulundurabilecek, Osmanlı limanlarını kullanabilecek (Karadeniz bir Türk gölü olmaktan çıkmıştır.)

✤ Rusya savaş sırasında işgal ettiği, Eflak, Boğdan ve Ege adalarından çekilecek, Osmanlı Devleti buralarda genel af ilan edecek, belli bir süre vergi almayacak ve halkın göç etmesine izin verecektir.

Sorular

1- Osmanlı Devleti, 1724 İstanbul Antlaşması'nı imzalayarak, İran'ın Kafkasya topraklarını aşağıdaki devletlerden hangisi ile paylaşmıştır?

A) Rusya
B) Avusturya
C) İngiltere
D) Lehistan
E) Fransa

Cevap: A

2- Pasarofça Antlaşmasının,

✤ Mora yarımadasına Osmanlı devleti hâkim olacak,

✤ Kuzey Sırbistan, Temeşvar, Semendire, Banat, Belgrad ve Eflak bölgelerinin batı kısmı Avusturya'nın olacak,

✤ Dalmaçya ve Arnavutluk'un kıyıları Venedik'in olacak.

maddelerine göre;

I. Avusturya'ya Balkanlara inmek için yol açılmıştır.
II. Osmanlı Devleti'nin Orta Avrupa'daki varlığı sona ermiştir.
III. Rusya ve Avusturya Osmanlı Devleti'ne karşı gizli bir ittifak kurmuşlardır.
IV. Osmanlı Devleti'nde Lâle Devri yenilikleri başlamıştır.
V. Osmanlı Devleti Ege Denizi'ndeki güvenliğini sağlamıştır.

verilen yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) I - II - III
B) I - II - V
C) I - III - V
D) II - IV - V
E) III - IV – V

Cevap: B

3- 1774 yılında Rusya ile imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması'nın aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

A) Kırım'a bağımsızlık verilmesine
B) Rusya'nın kapitülasyonlardan faydalanmasına
C) Osmanlı Devleti'nin savaş tazminatı ödemesine
D) Rusya'nın Balkanlarda konsolosluk açabilmesine
E) Osmanlı'nın, Kırım üzerindeki bütün haklarından vazgeçmesine

Cevap: E